

ÁRSSKÝRSLA FUGLAVERNDAR 2024

Efnisyfirlit

Um Fuglavernd og stjórn félagsins	2
Fjárhagur	4
Mannauður.....	7
Fræðsla	8
Viðburðir, fræðslugöngur og sýningar	8
Félagaritið Fuglar	9
Vefur og samfélagsmiðlar.....	9
Samstarf	10
Samstarf við RSPB.....	10
Samstarf við Evrópudeild BirdLife og norræn fuglaverndarfélag.....	11
Samstarf við íslenskar stofnanir og félag	11
Aðhald	12
Umsagnir og umvandanir	12
Annað aðhald	13
Rannsóknir og beinar aðgerðir	13
Umsjón með sérstökum svæðum.....	14
Hafnarhólmi.....	14
Friðlandið í Flóa	14
Vatnsmýrin	14
Efning félagsins.....	14
Styrkumsóknir.....	14
Endurskoðun á innra starfi Fuglaverndar	15
Lokaorð.....	16

Um Fuglavernd og stjórn félagsins

Fuglavernd eru óhagnaðardröfn náttúruverndarsamtök, sem stofnuð voru 1963. Í árdaga félagsins var áhersla lögð á verndun arnarins en í dag er tilgangur félagsins verndun fugla og búsvæða þeirra, með áherslu á tegundir í hættuflokkum á íslenskum eða alþjóðlegum válistum, auk tegunda sem teljast til ábyrgðartegunda Íslands eða eru lykiltegundir. Starfsemi félagsins einskorðast þó ekki við þessa hópa og eru engar fuglategundir eða -búsvæði undanskilin.

Félagið leggur áherslu á fagleg vinnubrögð og hefur í starfi sínu ávallt hliðsjón af heimsmarkmiðum Sameinuðu þjóðanna um sjálfbæra þróun, sem og alla alþjóðlega samninga á sviði náttúruverndar sem Ísland hefur fullgilt eða skipta máli fyrir fuglafánu landsins.

Til að ná markmiðum sínum hefur félagið lagt áherslu á eftirfarandi atriði í starfsemi sinni:

- **Fræðsla** til almennings um fuglalíf landsins og hættur sem að því steðja.
- **Samstarf** við innlend og erlend fugla- og náttúruverndarsamtök og stofnanir, sem hafa svipuð markmið og Fuglavernd.
- **Rannsóknir** á fuglum og búsvæðum þeirra.
- **Aðhald** gagnvart stjórnvöldum landsins og öðrum aðilum í þeim málum sem lúta að markmiðum félagsins.
- **Beinar aðgerðir** í samræmi við markmið Fuglaverndar.
- **Umsjón** með mikilvægum fuglasvæðum sem félagið á beina aðild að, ýmist með sérstökum samningum eða eignarhaldi.
- **Efling** félagsins, meðal annars með fjáröflun og fjölgun félaga.

Helstu hlutverk stjórnar Fuglaverndar eru að móta stefnu félagsins, veita starfseminni eftirlit og að styðja við starfsemina eftir því sem unnt er. Fram að aðalfundi 2024 var stjórn skipuð með eftirfarandi hætti:

Menja von Schmalensee, formaður
Trausti Gunnarsson, varaformaður
Daníel Bergmann, gjaldkeri
Snæþór Aðalsteinsson, ritari
Skarphéðinn G. Þórisson, meðstjórnandi¹
Aldís Erna Pálsdóttir, meðstjórnandi
Svenja Auhage, meðstjórnandi

Aðalfundur Fuglaverndar 2024 var haldinn 4. apríl í Bókasafni Kópavogs og var einnig streymt. Þrjú sæti voru laus í stjórn, sæti Skarphéðins G. Þórissonar, Trausta Gunnarssonar og Daníels Bergmanns. Trausti og Daníel gáfu kost á sér áfram og Gunnlaugur Júlíusson kom nýr inn í stjórn. Eftir aðalfund 2024 var stjórn því skipuð með eftirfarandi hætti:

---

¹ Skarphéðinn G. Þórisson lést svíplega af slysförum þann 9. júlí 2023. Enginn nýr stjórnarmaður kom í hans stað fram að aðalfundi 2024.

Menja von Schmalensee, formaður
Trausti Gunnarsson, varaformaður
Daníel Bergmann, gjaldkeri
Snæþór Aðalsteinsson, meðstjórnandi
Aldís Erna Pálsdóttir, meðstjórnandi
Svenja Auhage, meðstjórnandi
Gunnlaugur Júlíusson, meðstjórnandi

Skoðunarmaður reikninga var kosinn Ólafur Karl Nielsen og Jóhann Óli Hilmarsson til vara.

Árið 2024 fundaði stjórn fjórum sinnum. Tveir fundir voru hefðbundnir stjórnarfundir, einn fundur var heilsdags vinnufundur stjórnar um afstöðu félagsins til sérstakra álitamála sem varða fuglavernd og einn fundur fjallaði um Hafnarhólma og málefni tengd honum, en stjórn ferðaðist á árinu til Borgarfjarðar eystri til að kanna aðstæður og funda með heimamönnum.

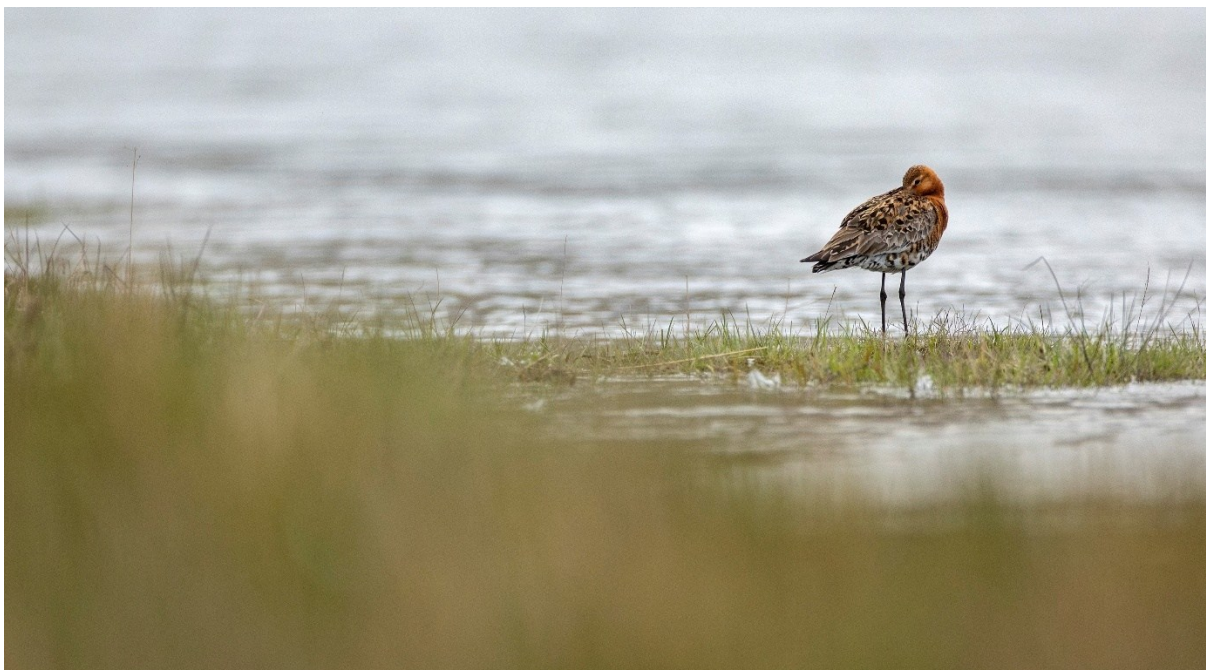
Fjárhagur

Tekjur félagsins á árinu voru samtals 46.688.324 kr. og samanstóðu einkum af árgjöldum félagsmanna, styrkjum frá Konunglega breska fuglaverndarfélaginu (RSPB), rekstrarstyrk frá umhverfis-, orku- og loftslagsráðuneytinu, styrkjum frá einstaklingum, innlendum sem erlendum, söluhagnaði af verslun félagsins og leigutekjum vegna útleigu hluta af skrifstofuaðstöðu félagsins. Einnig komu inn umtalsverðar tekjur í rekstur vegna verkefnastyrkja (1. mynd). Því miður veitti umhverfis-, orku- og loftslagsráðuneytið enga verkefnastyrki til náttúruverndarsamtaka á starfsárinu, en slíkir styrkir hafa lengi verið félaginu mikilvægir.

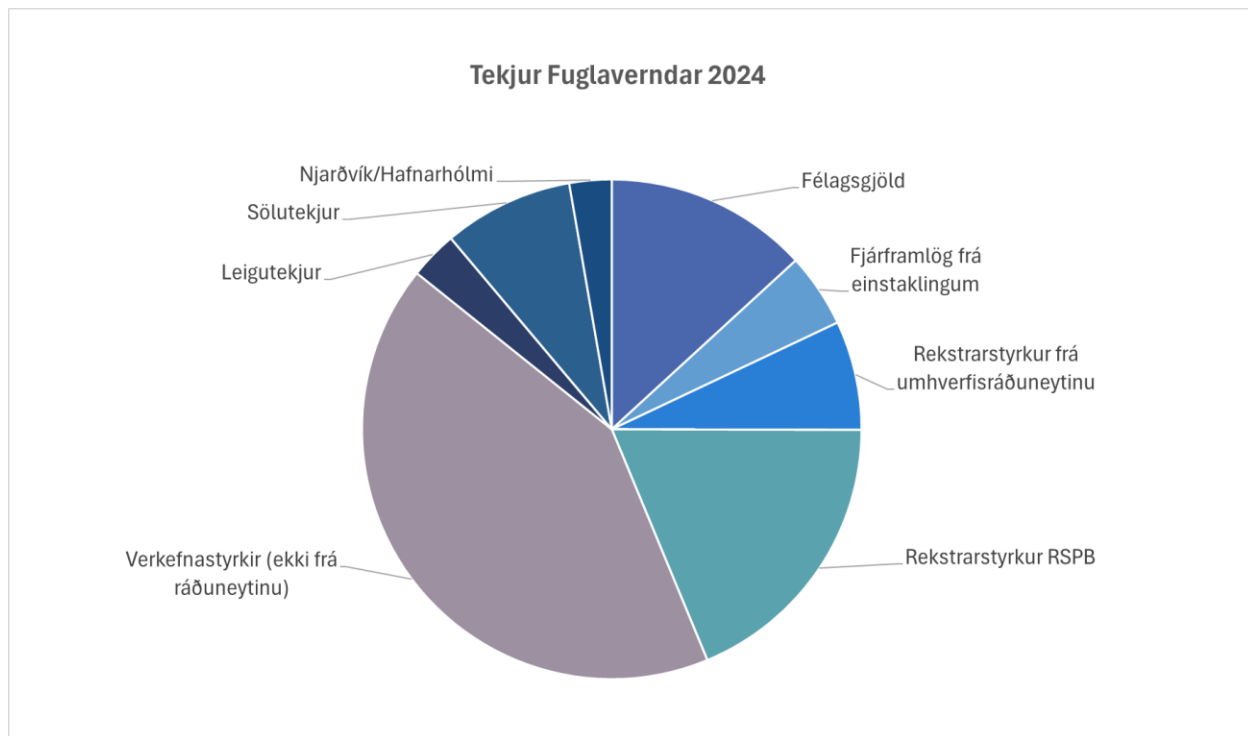
Gjöld félagsins 2024 voru samtals 46.058.694 kr. Tveir stærstu útgjaldaliðirnir voru laun og launatengd gjöld starfsmanna og útgjöld vegna skilyrtra styrkja. Annar kostnaður var m.a. vegna rekstrar skrifstofu og verslunar, kaupa á þjónustu, ferða vegna samstarfs og kostnaður vegna svæða sem félagið ber ábyrgð á (2. mynd).

Félagið á þrjár eignir. Um er að ræða skrifstofuhúsnæði á 2. hæð Hverfisgötu 105 í Reykjavík, sem félagið á að fullu, 70% eignarhluta í Hafnarhólma á Borgarfirði eystri og eignarhluta í Njarðvíkurlandi, hvort tveggja í sveitarfélaginu Múlapingi. Allar eignir félagsins voru erfðagjafir.

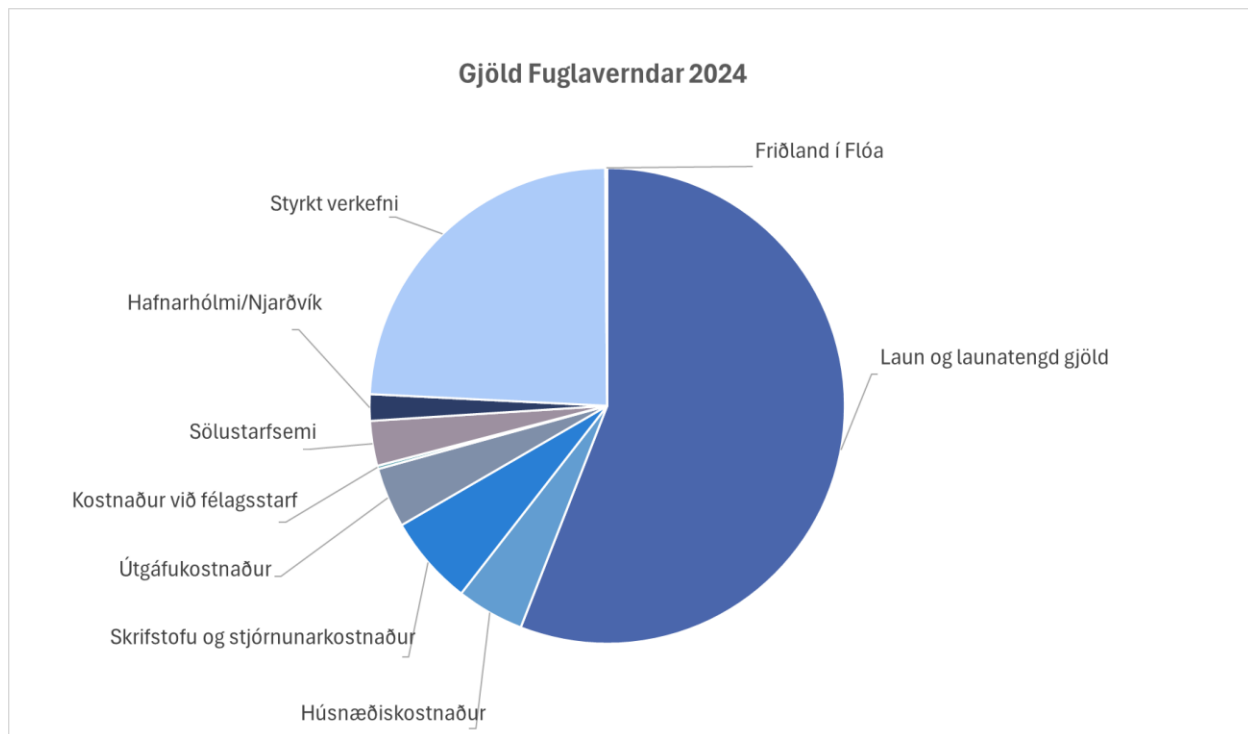
Rekstur félagsins hefur oft einkennst af talsverðum sveiflum og óvissu um tekjur (3. mynd). Slíkt rekstrarform torveldar langtíma stefnumótun og getur skapað óöryggi meðal starfsfólks. Mjög æskilegt væri að tryggja félaginu stöðugri og traustari tekjugrundvöll, t.d. með hækkun rekstrarstyrks frá hinu opinbera, enda hefur félagið löngu sannað gildi sitt og er starfsemi þess mikilvægur liður í náttúruvernd á Íslandi.

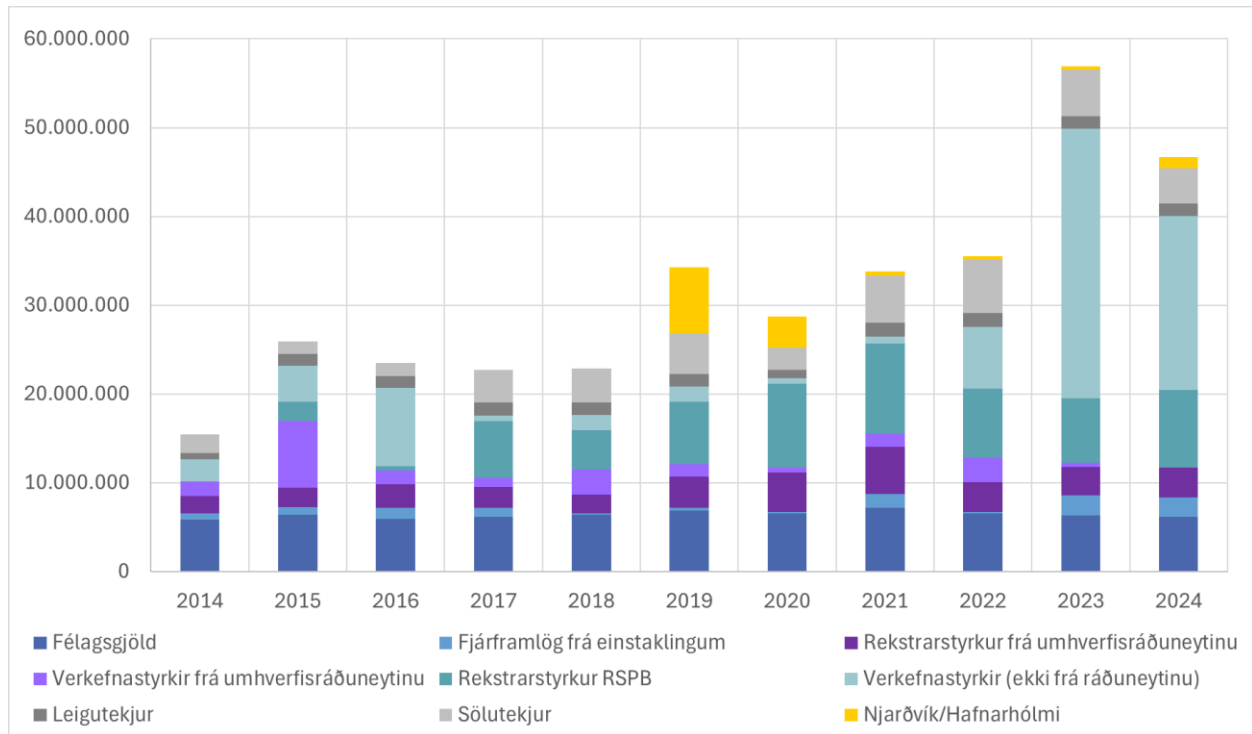

1. mynd. Skipting tekna Fuglaverndar árið 2024. Tekjur komu úr mörgum áttum en einstakir flokkar þeirra eru mjög misöruggir til lengri tíma litið.

2. mynd. Gjöld Fuglaverndar árið 2024, skipt eins og í rekstrarreikningi. Langstærstu útgjaldaliðirnir komu til vegna launa starfsmanna og ýmissa útgjalda vegna tímabundinna verkefna sem unnin voru fyrir styrkfé.

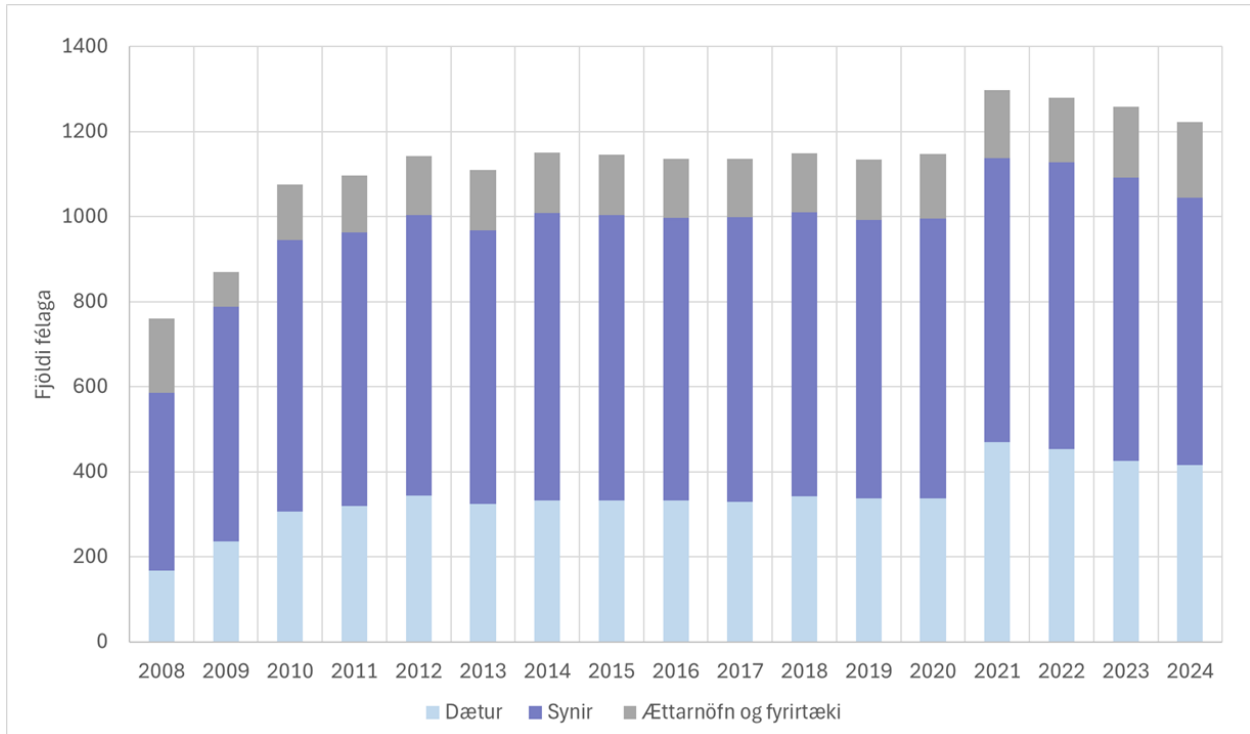

3. mynd. Tekjur Fuglaverndar frá 2014-2024, uppfært að verðlagi í desember 2024. Framlög (þ. á m. árgjöld) frá einstaklingum er mikilvæg og stöðug tekjulind fyrir félagið (bláir litir). Framlög frá hinu opinbera (fjólubláir litir) hafa sveiflast mikið milli ára og voru t.d. 37% af heildartekjum félagsins árið 2015 en einungis 6% árið 2023. Rekstrarstyrkur frá RSPB kom fyrst til félagsins 2015 og hefur fengist árlega eftir það, en óvíst er hvort slíkar styrkveitingar haldi áfram. Verkefnastyrkir hafa sveiflast mjög mikið og eru í eðli sínu mjög óstöðugir. Á heildina litið hafa heildartekjur félagsins aukist á síðustu árum, en þó ríkir mikil óvissa um fjárhag komandi ára og mikilvægt að styrkja betur fastan tekjugrunn félagsins, t.d. með tryggara fjármagni frá hinu opinbera.

Mannauður

Um áramót 2024-2025 voru skráðir félagsmenn Fuglaverndar 1.223 og er þá fjölskylduaðild tekin sem einn félagsmaður. Kynjahlutfall félaga er körlum í vil. Á félagaskrá 2024 voru 51% þeirra sem höfðu föður- eða móðurnöfn með kenninöfn sem enduðu á „son“ en 34% sem enduðu á „dóttir“ og hluti fyrirtækja og fjölskyldna 15%. Hlutfall kvenna hefur hækkað jafn og þétt síðustu ár (4. mynd).

4. mynd. Þróun í fjölda félaga í Fuglavernd á árunum 2008-2024. Hlutfall félaga með kenninöfn sem enda á „dóttir“ hefur hækkað smám saman en fjöldi félaga með kenninöfnum sem enda á „son“ eru þó enn í meirihluta. Félagið reynir að stuðla markvisst að því að jafna kynjahlutfall meðal félaga.

Launaðir starfsmenn voru fimm á árinu og skiluðu samtals tæplega 3 ársverkum:

- **Hólmfríður Arnardóttir, M.A.**, var framkvæmdastjóri félagsins í fullu starfi. Hún framfylgir stefnu stjórnar, ásamt því að sjá um og bera ábyrgð á daglegum rekstri félagsins.
- **Anna-María Lind Geirsdóttir, M.A.**, var skrifstofu- og kynningarstjóri í 60% starfi og sinnti m.a. verslun félagsins.
- **Brynja Davíðsdóttir, M.Sc.** vann að sérstöku verkefni tengdu sjófuglum ásamt verndun hafsvæðisins Naces sem heyrir undir OSPAR samninginn. Hún vann í 20% starfi allt árið.
- **Polina Moroz, M.Sc.**, tók að sér sérstakt verkefni sem snýr að búsvæðum hánorrænna varpfugla.
- **Aron Alexander Þorvarðarson M.Sc.** vann að sérstöku verkefni tengdu endurheimt votlenda á Suður- og Vesturlandi, sem styrkt var af náttúruverndarsjóðnum ERF, Ecological Restoration Fund.

Auk þeirra unnu stjórnarliðar, aðrir félagsmenn og samstarfsaðilar að ýmsum verkefnum tengdum starfsemi félagsins án þess að þiggja fyrir það greiðslur frá félaginu.

Fræðsla

Fræðsla til almennings um fugla og vernd þeirra er ein mikilvægasta undirstaðan í starfsemi félagsins. Á árinu stóð félagið fyrir ýmsum viðburðum, kom að sýningum og var sýnilegt á samfélagsmiðlum. Þá var einnig unnið að skrifum greina fyrir Fugla, tímarit félagsins, sem kom út á árinu.

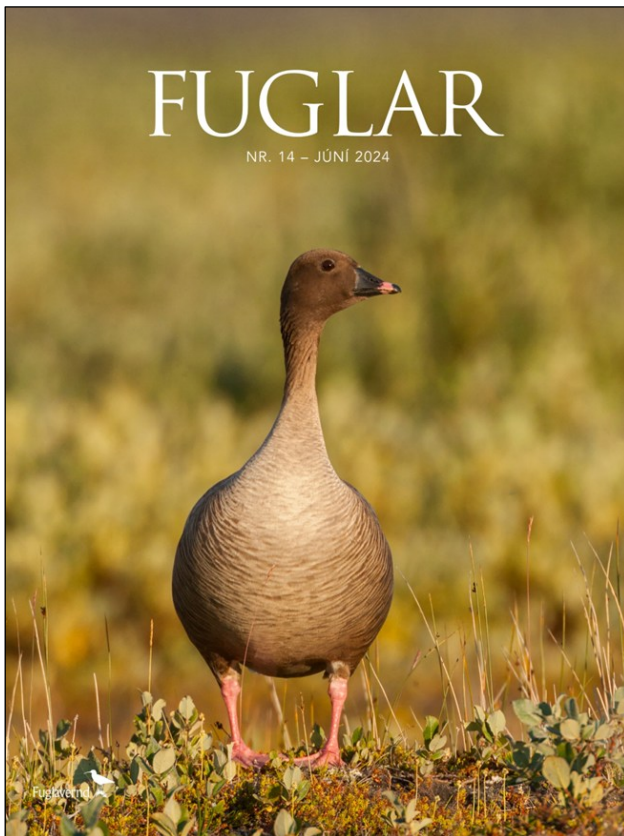
Viðburðir, fræðslugöngur og sýningar

- **Garðfuglahelgin**, þegar almenningur er hvattur til að skrá fuglalíf í görðum, var haldin 26.-29. janúar. Fjöldi athugunarstaða var 54, fuglar sáust á 46 athugunarstöðum og alls sáust 13 tegundir og 4.094 fuglar. Skráðir þátttakendur voru 63 sem var mikil fækkun frá árinu áður.
- Þann 29. febrúar bauð Fuglavernd félagi háskólanema í líffræði, Haxa, í **vísindaferð** á skrifstofu Fuglaverndar þar sem sagt var frá starfsemi félagsins og fugla- og búsvæðavernd.
- Landvernd og Fuglavernd stóðu saman fyrir **Fuglaskoðun í Gróttu 2.** apríl þar sem Aron Alexander Þorvarðarson og Anna-María Lind Geirsdóttir leiðsögðu fyrir hönd Fuglaverndar en Eva Björg Erlendsdóttir fyrir hönd Landverndar. Þátttaka var mjög góð.
- Þann 4. apríl 2024 var **aðalfundur félagsins** haldinn í Huldustofu í Bókasafni Kópavogs og mættu 18 manns.
- Laugardaginn 6. apríl mættu hinir frábæru sjálfbóðaliðar Fuglaverndar í **Vatnsmýrina** í Reykjavík og tóku til hendinni. Menn sammæltust um að minna rusl væri í mýrinni þetta vorið í samanburði við mörg fyrri vor.
- Árleg **garðfuglakönnun** 2023-2024 stóð yfir frá lokum október 2023 til loka apríl 2024. Þátttakendur voru 22, sem telst ágætt.
- 15. maí var **Wingspan** spilamót haldið á Kex Hostel í samvinnu við Landvernd og mættu tæplega 50 manns til að spila þetta spil. Vinningar voru meðal annars frá Spilavinum og svo fuglatengdar vörur frá Fuglavernd.
- Þann 16. maí var **myndasýningarkvöld** Canon og Fuglaverndar haldið í sal Origo, Borgartúni. Hinn sænski Niclas Ahlberg og Eypór Ingi Jónsson sýndu fuglamyndir fyrir fullu húsi.
- Þann 18. maí stóð félagið fyrir **fuglaljósmyndun í Friðlandinu** í Flóa, þar sem þátttakendur fengu að spreyta sig með ljósmyndabúnaði frá Canon.
- Dagana 5. og 27. júní var **fuglaskoðun** með leiðsögn í Friðlandinu í Flóa.
- Fuglavernd var á **skrá góðgerðarfélaga** Laugavegs- og Reykjavíkurmaraþons Íslandsbanka. Hlauparar gátu valið að hlaupa fyrir Fuglavernd og þiggja áheit. Að þessu sinni söfnuðust 22.000 krónur.
- Sjálfbóðaliði frá Breska Fuglaverndarfélaginu stóð svo **vaktina í Hafnarhólma** frá 10.-25. júlí og fræddi forvitna gesti um fuglana í Hólmanum.
- Frá miðjum ágúst fram í miðjan september hvatti Fuglavernd til **fýlsungabjörgunar** í Rangárþingi og Mýrdal og voru vanir sjálfbóðaliðar þar í forsvari.
- Þann 16. september var fyrrum formanni Fuglaverndar Jóhanni Óla Hilmarssyni veitt **náttúruverndarviðurkenning** Sigríðar frá Brattholti við hátíðlega athöfn í umhverfis-, orku- og auðlindaráðuneytinu.
- Þann 27. október hófst **Garðfuglakönnun 2024-25** og stendur hún til til 26. apríl 2025.

- Eru 5.000 tjalдар í Hvalfirði? var yfirskrift fuglagöngu sem haldin var 17. nóvember 2024 – góð mæting og veður ágætt.
- Þann 12. desember var jólaopnun Fuglaverndar og gafst félögum og öðrum tækifæri til að versla og spjalla um fugla til kl. 19 að kvöldi.

Félagaritið Fuglar

Á árinu kom út glæsileg afmælisútgáfa Fugla, félagarits Fuglaverndar. Um var að ræða 88 blaðsíðna hefti með miklu af áhugaverðu efni eins og endranær (5. mynd).

5. mynd. Afmælishefti Fuglaverndar í tilefni af 60 ára afmæli félagsins.

Vefur og samfélagsmiðlar

Fuglavernd heldur úti heimasíðunni www.fuglavernd.is, þar sem finna má mikið magn af upplýsingum um fugla og starfsemi félagsins. Félagið sér einnig um þrjár síður til viðbótar; www.protectpuffins.is, www.fuglarsins.is, sem er opin þegar það á við, og www.fff.is.

Fuglavernd var virk á þremur samfélagsmiðlum á árinu, þ.e. Facebook, X (áður Twitter) og Flickr.

Félagið hefur lagt aðaláherslu á sýnileika á Fésbók fram yfir aðra samfélagsmiðla. Þar er bæði að finna síðu félagsins, sem og tvær aðrar síður sem félagið sér um (1. tafla).

Tafla 1. Fjöldi fylgjenda á Fésbókarsíðum Fuglaverndar í ársbyrjun og árslok, ásamt þróun í fjölda þeirra.

Heiti síðu	1.01.2024	31.12.2024	Breyting
https://www.facebook.com/Fuglavernd/	5631	5720	+10 %
https://www.facebook.com/groups/fuglafodrun/	7160	7400	+17 %
https://www.facebook.com/fridlandidivatnsmyrinni	371	369	-1 %

Á X síðu félagsins, <https://x.com/fuglavernd> voru fylgjendur 464 í lok árs en Fuglavernd hefur hugleitt að loka síðunni. Á Flickr síðu félagsins, <https://www.flickr.com/photos/fuglavernd/>, voru 48 fylgjendur í lok árs en félagið á þar um 1.500 myndir úr starfi félagsins. Þá má geta þess að félagið heldur einnig úti YouTube síðu², þar sem finna má 15 myndbönd með upptökum af viðburðum félagsins og fleira.

Samstarf

Samstarf við innlend og erlend fugla- og náttúruverndarsamtök og stofnanir, sem hafa svipuð markmið og Fuglavernd, hefur um árabil verið mjög mikilvægt í starfsemi Fuglaverndar. Slíkt samstarf eflir til muna afköst félagsins og eykur fagmennsku. Á starfsárinu vó þyngst samstarf við Konunglega breska Fuglaverndarfélagið (Royal Society for the Protection of Birds, RSPB) og Evrópudeild BirdLife, en einnig var mikilvægt samstarf við norræn fuglaverndarfélag og íslenskar stofnanir, svo sem Landbúnaðarháskóla Íslands, Náttúrufræðistofnun, Náttúruverndarstofnun, Land- og skóg, Hafrannsóknastofnun, náttúrustofur, rannsóknasetur Háskóla Íslands og fleiri aðila.

Samstarf við RSPB

Formlegt samstarf Fuglaverndar við RSPB hófst árið 2015. Samstarfið hefur verið mjög farsælt og tryggir meðal annars aðgang starfsmanna og stjórnar Fuglaverndar að sérfræðingum og sérfræðipækkingu innan raða RSPB. Þar að auki hefur RSPB veitt rausnarlega styrki til Fuglaverndar til ýmissa verkefna. Á árinu var unnið að eftirfarandi samstarfsverkefnum:

- Sameiginleg aðkoma að Hringborði norðurslóðanna í október 2024
- Undirbúningsstarf vegna endurheimtar votlendis á Suðurlandsundirlendi, sem styrkt er af ERF (Ecological Restoration Fund).
- Sjálfbóðaliði frá RSPB dvaldi 10 daga í Hafnarhólma í júlímánuði og tók á móti ferðalöngum og fuglaskoðurum, spjallaði við þá sem vildu.

² <https://www.youtube.com/channel/UC5z0pajgl8ab-Dtc8p5yAFA>

- Nick Williams ljósmyndari og pistlahöfundur hjá RSPB kom hingað til lands til að aðstoða Fuglavernd við að taka upp efni sem nýtist í kynningarmálum fyrir ERF verkefnið.
- Styrkumsókn í LIFE sjóð Evrópusambandsins til endurheimtar búsvæða fugla (sjá nánar í kaflanum um eflingu félagsins).

Samstarf við Evrópudeild BirdLife og norræn fuglaverndarfélög

Á vegum Evrópudeildar BirdLife vinna fjölmargir starfshópar um afmörkuð efni, og tekur Fuglavernd þátt í nokkrum þeirra. Samstarf var helst á eftirfarandi sviðum:

- Þátttaka í starfshópi um fjáröflun.
- Þátttaka í starfshópi um sjófugla og verndun sjávar.
- Starf sem tengist farleiðum fugla (East Atlantic Flyway Initiative (EAFI)) og mikilvægum fuglasvæðum (Important Bird Areas (IBA)).
- Starf vegna eflingar NACES, sem er gríðarstórt verndað hafsvæði í Norður-Atlantshafi. Svæðið er mikilvægt fyrir margar sjófuglategundir, en um 5 milljónir sjófugla nýta það³.

Samstarf við íslenskar stofnanir og félög

Fuglavernd átti gott samstarf við fjölmarga innlenda aðila á árinu. Vegur þar þungt áframhaldandi samstarf um styrkumsókn í LIFE-sjóð Evrópusambandsins til endurheimtar búsvæða fuglategunda sem eiga undir högg að sækja í Evrópu. Umsókn frá 2023 var endurskrifuð að hluta og skilað inn í september 2024. Um viðamikilið ferli var að ræða, sem unnið var í samstarfi við Landbúnaðarháskóla Íslands, Náttúrufræðistofnun, Umhverfisstofnun, Landgræðsluna, Hafrannsóknastofnun og Samband íslenskra sveitarfélaga. Á tímabilinu voru haldnir fjölmargir samstarfsfundir en starfsmenn Konunglega breska fuglaverndarfélagsins og Landbúnaðarháskóla Íslands, ásamt ráðgjafa, báru hitann og þungann af umsóknarskrifum.

Félagið á mjög gott óformlegt samstarf við fjölbreyttan hóp íslenskra sérfræðinga víða um land. Vegur þar þungt aðkoma þeirra að tímaritinu Fuglum, sem sérfræðingar leggja efni til, en einnig leitar félagið oft til sérfræðinga um ráðgjöf vegna veiðistjórnunar, náttúruverndar eða dýravelferðar. Á árinu var helst um að ræða sérfræðinga hjá Náttúrufræðistofnun, Náttúrustofu Vesturlands, Náttúrustofu Norðausturlands, Náttúrustofu Suðurlands, Rannsóknasetri Háskóla Íslands á Suðurlandi, Landgræðslunni, Landbúnaðarháskólanum, Náttúruverndarstofnun, Skipulagsstofnun og Matvælastofnun.

Einnig átti félagið fjölbreytt samstarf við þrenninguna í Laugardalnum; Húsdýragarðurinn selur kattakraga, barmmerki og fræðslurit um fugla í umboði Fuglaverndar; Grasagarðurinn býður árlega upp á fuglatengda viðburði í samstarfi við Fuglavernd og Dýraþjónusta Reykjavíkur tekur á móti ábendingum frá Fuglavernd um særð dýr í Reykjavík.

Loks má nefna að Fuglavernd átti í farsælu samstarfi við Landvernd, meðal annars við gerð opinberra umsagna og/eða bréfa, en auk þess á Fuglavernd í samstarfi við VÍN, Vini íslenskrar náttúru, en tilgangur félagsins beinist sérstaklega að mögulegum áhrifum framandi tegunda á íslenska náttúru.

³ <https://www.birdlife.org/news/2023/06/30/naces-receives-full-protection-status/>

Aðhald

Fuglavernd veitir stjórnvöldum og öðrum aðilum aðhald þegar kemur að málefnum fugla. Á árinu fólst það helst í skrifum opinberra umsagna og bréfa, ásamt þátttöku í nefndum og samráðshópum um afmörkuð mál.

Umsagnir og umvandanir

Fuglavernd sendi frá sér tíu umsagnir og umvandanir vegna umhverfismála 2024. Öll erindin má lesa í fullri lengd á vef félagsins: https://fuglavernd.is/heim/um-fuglavernd/alyktanir_umsagnir/. Þetta voru:

1. Ákall frá Náttúruverndarsamtökum Íslands, SVIVS, NASF – Norður-Atlantshafslaxsjóðinum, Fuglavernd og Landvernd um **verndun djúpsjár vegna fyrirætlana um námugróft á djúpsævi**. Sent 9. janúar 2024 til forsætisráðherra, matvælaráðherra, utanríkisráðherra og umhverfis-, orku- og loftslagsráðherra.
2. Umsögn Fuglaverndar um **sjávarútvegsstefnu og frumvarp til laga um sjávarútveg**. Mál nr. S-245/2023. Sent 17. janúar 2024 til Matvælaráðuneytis.
3. Umsögn Fuglaverndar um **frumvarp til laga um vindorku**. Mál nr. S-1/2024. Sent 23. janúar 2024 til Umhverfis-, orku- og loftslagsráðuneytis.
4. Athugasemd við **stækkun íbúðasvæðis og breytta legu Hringveggar við Borgarnes**. Mál nr. 723/2023. Sent 14. febrúar 2024 til Skipulagsstofnunar.
5. Umsögn Fuglaverndar um **frumvarp til laga um breytingu á lögum um verndar- og orkunýtingaráætlun, nr. 48/2011 (virkjunarkostir í vindorku)**. 154. löggjafarþing 2023–2024. Þingskjal 1339 – 900. mál. Sent 3. maí 2024 til Umhverfis- og auðlindaráðuneytis.
6. Ítrekun umsögn Fuglaverndar um **Frumvarp til laga um breytingu á lögum um verndar- og orkunýtingaráætlun, nr. 48/2011 (virkjunarkostir í vindorku)**. 154. löggjafarþing 2023–2024. Þingskjal 1339 — 900. mál, ásamt viðbótum. Sent 21. maí 2024.
7. Athugasemdir Fuglaverndar við **drög að stjórnunar- og verndaráætlun rjúpu**. Sent 27. maí 2024
8. **Gæludýrahald í Grímsey – ályktun Fuglaverndar**. Sent 30. september 2024 til íbúafundar í Grímsey vegna umræðu um að leyfa gæludýrahald í Grímsey.
9. Athugasemdir Fuglaverndar vegna **endurskoðunar aðalskipulags Borgarbyggðar 2025-2037**. Sent 14. nóvember 2024 til Borgarbyggðar.
10. Fuglavernd og Náttúrugrið, fólu lögmanni að leggja fram stjórnáætlun til Skipulagsstofnunar varðandi að sveitarfélagið Norðurþing veitti tveimur lögaðilum framkvæmdaleyfi fyrir **stórtækri skógrækt á jörðunum Saltvík og Þverá**. Sent 26. nóvember 2024 til Skipulagsstofnunar.

Annað aðhald

Fulltrúar Fuglaverndar gættu hagsmuna fugla á fundum í umhverfis-, orku- og loftslagsráðuneytinu vegna hugsanlegra neikvæðra áhrifa nýrra vegamannvirkja og vegna aðgerða vegna stöðu grágæsastofnsins.

Þá hefur Fuglavernd í fjölda ára setið í samstarfshópi um veiðistjórnun rjúpunnar. Árið 2023 var komið á formlegu samstarfi um stjórnunar- og verndaráætlun rjúpu til lengri tíma undir stjórn Umhverfisstofnunar (nú Náttúruverndarstofnunar) og því starfi lauk að einhverju leyti með kynningu á niðurstöðunni í september 2024.

Rannsóknir og beinar aðgerðir

Á árinu fólust beinar aðgerðir og rannsóknir Fuglaverndar til verndar hagsmunum fugla helst í verkefnum sem miða að því að endurheimta votlendi og önnur vistkerfi.

Ecological Restoration Fund (ERF) veitti félaginu stóran styrk á árinu 2024 til búsvæðaverndar og endurheimtar votlendis. Starfssvæði ERF á Íslandi er skilgreint sem Suðurlandsundirlendið, þar sem sérstök áhersla er á endurheimt í Friðlandinu í Flóa og Odda/Oddaflóði. Þetta er partur af stærra verkefni þar sem áherslan er á búsvæði fugla sem nýta sér Austur-Atlantshafs farleiðina og á þeirri leið liggja m.a. Bretlandseyjar. Á Íslandi mun verkefnið leggja áherslu á þrjá þætti í búsvæðavernd: Endurheimt votlendis, regluverkið í kringum endurheimtina og auka og efla starfsfólk Fuglaverndar sem mun síðan geta veitt fræðslu og stuðning við endurheimt í hvívetna. Þá er skoðaður möguleikinn á að koma ákveðnum svæðum á heimsminjaskrá sem perlur í festi Austur-Atlantshafs farleiðarinnar.

Umsjón með sérstökum svæðum

Fuglavernd hefur beina aðkomu að umsjón þriggja svæða, ýmist vegna eignarhalds, formlegra samstarfs-samninga eða óformlegs samstarfs.

Hafnarhólmi

Fuglavernd er meirihlutaeigandi Hafnarhólma á Borgarfirði eystri, en sveitarfélagið Múlaþing er meðeigandi. Hólminn komst í eigu félagsins með erfðagjöf árið 2018. Hafnarhólmi er einstaklega ríkur af fuglalífi og vinsæll áfangastaður ferðamanna, enda hægt að upplifa óvenjumikla nálægð við vinsælar tegundir eins og lunda. Ásamt lundanum er þó að finna fjölda annarra sjófugla í hólmanum, meðal annars ritu og svo verpur æðarfugl þar í ríkum mæli. Helga Erla Erlendsdóttir sinnir æðarvarpinu fyrir hönd Fuglaverndar. Félagið hefur tekið þátt í að útbúa fræðsluefni um fuglalíf hólmans. Árið 2024 komu rúmlega fimmtíu þúsund ferðamenn í hólmann yfir sumarmánuðina. Á árinu var m.a. fundað með heimamönnum um ástand hólmans, gjalddöku ferðamanna og fleira og fór meirihluti stjórnar í vettvangsferð í Borgarfjörð eystri og tók þátt í lundadeginum sem haldinn er til að fagna lundanum á sumardaginn fyrsta ár hvert.

Friðlandið í Flóa

Fuglavernd gerði árið 1997 samstarfssamning við sveitarfélagið Ölfus um aðgengi og verndaraðgerðir í Friðlandinu í Flóa. Á árinu stóð félagið fyrir ýmsum aðgerðum í friðlandinu. Í mars komu sjálfboðaliðar og starfsmaður Árborgar fyrir brúm þar sem blautast er á gönguleiðinni. Í apríl sinntu 7 sjálfboðaliðar viðhaldi á fuglaskoðunarhúsi og öðrum mannvirkjum, ásamt að tína rusl og stika gönguleið. Í júní var einnig dyttað að stikum, en þær voru svo teknar upp í október. Fuglavernd stóð fyrir fuglaskoðun með leiðsögn 5. og 27. júní.

Vatnsmýrin

Fuglavernd hefur frá því 2010 átt í samstarfi við Reykjavíkurborg og Norræna húsið um viðhald votlendis í Vatnsmýrinni. Árlegur hreinsunardagur fór fram í vorblíðu 6. apríl. Alls mættu 18 manns. Tugir kílóa rusls var safnað og greinar voru lagðar á bakka tjarna til að bæta aðstöðu fugla til varps.

Efling félagsins

Unnið var markvisst að eflingu félagsins á árinu, svo sem með styrkumsóknagerð, aðgerðum til að fjölga félögum og endurskoðun á innra starfi félagsins.

Styrkumsóknir

Unnið var í annað sinn að stórri styrkumsókn til LIFE-sjóðs Evrópusambandsins þar sem sjónum var beint sérstaklega að þremur fuglategundum, stelk, jaðrakan og lóupræl, og að verndun og endurheimt búsvæða

þeirra. Auk Fuglaverndar áttu Landbúnaðarháskóli Íslands, Náttúrufræðistofnun, Náttúruverndarstofnun, Land- og skógur, Hafrannsóknastofnun og Samband sveitarfélaga þátt í vinnunni að ógleymdu Konunglega breska fuglaverndarfélaginu (RSPB). Umsókn var skilað inn í september undir titlinum *Full-scale recovery of the integrity and connectivity of Iceland's Lowland Peatlands: part of the European lifebelt in times of changing tides* en stutta heitið er: *Peatland LIFEline.is*

Open Rivers Programme. Fuglavernd sótti um undirbúningsstyrk til Open Rivers Programme í samvinnu við Hafrannsóknastofnun, Land og skóg og RSPB seint á árinu 2022 og fengum við styrkinn í janúar 2023. Open Rivers Programme hefur það að markmiði að endurheimta líffræðilegan fjölbreytileika og náttúrulega rennslishætti vatnsfalla í Evrópu. Hin eiginlega vinna byrjaði í mars 2023 og lauk í desember með skýrsluskrifum og framhaldsumsókn sem var svo send inn á árinu 2024. Í desember 2024 fengust þær fréttir að vilyrði væri komið fyrir styrk frá sjóðnum til að riðja úr vegi stíflu á Mýrum, í Melsá í landi Ytri-Hraundals, þar sem Land og skógur hefur nýlega endurheimt votlendi. Verkefnið verður framkvæmt á árinu 2025.

Í ágúst 2024 komu forsvarsmenn náttúruverndarsjóðsins **Mossy Earth** að tali við okkur og létu í ljós vilja til að styrkja endurheimt votlendis, félagið kynnti fyrir þeim möguleika á að endurheimta tvö vatnasvið á Mýrum þar sem nýlega höfðu verið rannsakaðir möguleikar á endurheimt með góðum árangri. Mossy Earth samþykkti að styrkja það. Sú framkvæmd verður á árinu 2025.

Endangered Landscape and Seascape programme (ELSP). ELSP hvatti Fuglavernd til að sækja um styrk til endurheimtar landslagsheilda og í samvinnu við RSPB lögðum við inn fyrri umsókn til sjóðsins, í tveggja umsókna ferli. Þar sem við erum nú vel kunnug endurheimt á Mýrum á Vesturlandi þá sóttum við um stóran styrk til að endurheimta 10 vatnasvið á Mýrum. Ef sú umsókn verður samþykkt þá verður ítarlegri umsókn send inn til sjóðsins á árinu 2025. Hafró og Land og skógur verða samstarfsaðilar okkar sem fyrr.

BirdLife og RSPB fengu í sameiningu styrk frá **Ecological Restoration Fund** á árinu 2023 til að styðja við verkefni á Austur-Atlantshafsfarleiðinni, en um er að ræða endurheimtarverkefni sem fram fer á Íslandi, Englandi og í Gana. Styrkurinn er til tæplega þriggja ára og 1. október réð Fuglavernd starfsmann til eins árs til að sinna þessu verkefni.

Á árinu var einnig sótt um rekstrarstyrk frá **umhverfis- orku- og loftlagsráðuneytinu.**

Endurskoðun á innra starfi Fuglaverndar

Á árinu 2023 hófst nokkuð umfangsmikil endurskoðun á innra starfi félagsins, með vinnu að setningu starfsreglna félagsins, endurskoðun á lögum félagsins og mótun afstöðu félagsins til ýmissa álitamála. Vinnunni var haldið áfram á árinu 2024 en mun ljúka á árinu 2026.

Lokaorð

Eins og hér má sjá var starfsemi Fuglaverndar öflug og árangursrík á starfsárinu. Margt má þó enn bæta og má til að mynda gagnrýna hversu stór hluti starfsins er háður sjálfbærni og góðvild annarra aðila, en slík starfsemi er í eðli sínu sveiflukennd og óörugg. Nauðsynlegt er að efla grunnstoðir félagsins með tryggari grunnframlagi í rekstur þess og frekari uppbyggingu faglegs starfsmannaliðs.

Hólmfríður Arnardóttir og Menja von Schmalensee tóku skýrsluna saman fyrir hönd stjórnar

Allar ljósmyndir eru eftir Daníel Bergmann, www.danielbergmann.com.